

Sygn. akt XXVIII C 1144/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Birska

Protokolant: Aleksandra Dudzińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 03 września 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **J. K. i M. K.**

przeciwko **Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G.**

o ustalenie i o zapłatę

I. ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami postępowania stosunek prawny, wynikający z Umowy kredytu nr (...), zawartej w dniu 29 czerwca 2006 roku, pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym strony pozwanej (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w G.;

II. zasądza od strony pozwanej Banku (...) S.A. z siedzibą w G. solidarne na rzecz powodów J. K. i M. K. kwoty: 148 467,94 zł (sto czterdzieści osiem tysięcy czterysta sześćdziesiąt siedem złotych i dziewięćdziesiąt cztery grosze) oraz 74 447,04 CHF (siedemdziesiąt cztery tysiące czterysta czterdzieści siedem franków szwajcarskich i cztery centymy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 01 maja 2021 roku do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od strony pozwanej Banku (...) S.A. z siedzibą w G. solidarne na rzecz powodów J. K. i M. K. kwotę 11 817 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 1144/21

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 22 września 2021 roku

W pozwie, wniesionym w dniu 01 kwietnia 2021 roku (data nadania przesyłki poleconej – k. 88) przeciwko Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G. (dalej też jako: Bank (...) S.A.” lub „Bank”), J. K. i M. K. w pozwie domagali się ustalenia, że Umowa o kredyt hipoteczny nr (...), zawarta 29 czerwca 2006 roku pomiędzy nimi a (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w G., jest nieważna oraz zasądzenia od pozwanego Banku solidarnie na ich rzecz kwot: 158 257,15 zł i 74 447,04 CHF wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku solidarnie na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że w dniu 29 czerwca 2006 roku zawarli z poprzednikiem prawnym strony pozwanej (...) Bank S.A. z siedzibą w G. Umowę kredytu nr (...), zgodnie z którą Bank udzielił im kredytu na zakup nieruchomości, położonej w J. oraz że kredyt był indeksowany do CHF. Wyjaśnili, że Bank pobrał od nich

jednorazową i bezzwrotną prowizję w wysokości 8 989,20 zł oraz opłatę w wysokości 400 zł na opłatę za wpis hipoteki a kredytobiorcom pozostawiona została do dyspozycji kwota 498 999,99 zł. Podali, że do dnia 23 czerwca 2020 roku wpłacili na rzecz Banku łącznie kwoty: 158 257,15 zł i 68 297,04 CHF. Natomiast po tej dacie do marca 2021 roku dokonali wpłat w łącznej wysokości 6 150 CHF. Powodowie wskazali, że zawierając przedmiotową umowę działali jako konsumenci a nieruchomości w J. została zakupiona w celu zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych. Zarzucili, że zapisy umowne dotyczące tabel kursowych stanowią niedozwolone postanowienia umowne. Dodali, że podobne postanowienia umowne zostały uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 03 sierpnia 2021 roku w sprawie XVII Amc 5344/11. Podnieśli, że mechanizm ustalania kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Podali, że nie mieli żadnej możliwości, aby na podstawie treści umowy poznać zasady albo samodzielnie ustalić jaki kurs kupna/sprzedaży CHF zostanie w konkretnym momencie trwania stosunku umownego ustalony przez Bank. W ocenie powodów doszło również do nieprawidłowego pouczenia o występującym po ich stronie ryzyku zmiany wartości waluty, w której zarabiali, w stosunku do waluty, do której indeksowany był kredyt hipoteczny, którego byli stroną. Przy podpisywaniu umowy nie składali żadnych oświadczeń, że Bank pouczył ich o wpływie tego ryzyka na sposób wykonywania umowy i wielkość ich zadłużenia. Na etapie zawierania Umowy kredytowej nie wyjaśniono im co się stanie, gdy nastąpi silna deprecjacja PLN w stosunku do CHF. Powodowie dodali, że Bank jako profesjonalista miał obszerną i konkretną wiedzę na temat ryzyka walutowego oraz wiedział, co się stanie z saldem kredytu wyrażonym w PLN w przypadku silnej deprecjacji PLN w stosunku do CHF. Co więcej, Bank z chwilą uruchomienia kredytu nie ponosił ryzyka związanego ze zmianą wartości waluty, w której kredyt uruchomiono, w stosunku do waluty, do której kredyt był indeksowany. Zdaniem powodów, takie działanie Banku jednoznacznie świadczy o rażącym naruszeniu ich interesów jako konsumentów i przerzuceniu ryzyka zmiany wartości waluty wyłącznie na kredytobiorców. Taka sytuacja stanowi zaś o znaczącej nierównowadze praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Podkreślili, że z żadnego postanowienia umownego nie wynika, jak Bank ustala kurs waluty, co powoduje, że Bank może wybrać dowolne kryteria, nie opierając się o obiektywne, przejrzyste i przewidywalne przesłanki. To prowadzi natomiast do zaburzenia równowagi pomiędzy stronami umowy. W ocenie powodów, konsekwencją powyższego powinno być wyeliminowanie z treści umowy, w momencie jej zawarcia, następujących postanowień: § 1 ust. 1, § 2 ust. 1, § 7 ust. 2, § 8, § 10 ust. 8 oraz § 17. Zdaniem powodów, wyeliminowanie z treści Umowy kredytu wszystkich zapisów odwołujących się do tabel kursowych Banku albo generujących niczym nieograniczone ryzyka walutowe po stronie powodów, spowoduje brak możliwości dalszego wykonywania Umowy i ostatecznie jej nieważność z uwagi na powstanie luk w Umowie uniemożliwiających określenie wysokości zobowiązania w CHF, określenie wysokości kwoty zadłużenia w walucie indeksacji oraz wysokości poszczególnych rat i zasad oprocentowania kapitału kredytu. Tym samym, Umowa taka nie posiada essentialia negotii umowy kredytu hipotecznego i jako taka jest nieważna. Powodowie dodali, że mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności Umowy kredytu hipotecznego, gdyż takie ustalenie daje im pełną ochronę. Podali, że w związku ze stwierdzeniem nieważności umowy kredytu hipotecznego łączącej strony są oni uprawnieni do żądania zwrotu świadczenia nienależnego na podstawie art. 405 k.c. Podali, że za nienależne świadczenie uznać należy wszystko co świadczyli Bankowi w wykonaniu nieważnej Umowy kredytu hipotecznego (k. 3 – 20 – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Bank (...) S.A. z siedzibą w G. wniosła o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie solidarnie od powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, pozwany Bank zakwestionował powództwo co do zasady, wskazując, że Umowa kredytowa nie zawiera postanowień niedozwolonych a roszczenie strony powodowej o zwrot nienależnego świadczenia nie zasługuje na uwzględnienie. Podniósł, że wbrew twierdzeniom powodów nie zostały także spełnione przesłanki uzasadniające uznanie Umowy za nieważną. Pozwany Bank wyjaśnił, że powodom przedstawiono w pierwszej kolejności ofertę kredytu złotowego i po zapoznaniu się z ofertą kredytową powodowie zawnieśli o udzielenie kredytu hipotecznego indeksowanego kursem CHF. Powodowie mieli możliwość zapoznania się ze wzorem umowy przed podjęciem decyzji o jej zawarciu, jak również negocjacji postanowień umownych, z czego powodowie skorzystali i co znalazło odzwierciedlenie w § 3 ust. 3 Umowy kredytu. Zdaniem pozwanego Banku,

wbrew twierdzeniom pozwu, ostateczny kształt Umowy był efektem negocjacji stron i indywidualnych uzgodnień. Pozwany Bank zakwestionował również twierdzenia powodów odnośnie braku określenia sposobu przeliczenia ich zobowiązania, podając, że § 17 Umowy kredytu precyzyjnie określał, w jaki sposób Bank ustala kurs kupna oraz kurs sprzedaży stosowany do rozliczania wypłat i wpłat kredytów. Ponadto w ocenie pozwanego Banku, kredyt udzielony powodom miał charakter kredytu walutowego a wprowadzenie klauzuli indeksacyjnej miało tylko na celu zastosowanie korzystniejszego oprocentowania. Pozwany Bank zakwestionował, że zawarte w umowie klauzule indeksacyjne stanowią niedozwolone postanowienia umowne, wskazując m.in., że brak jest podstaw do uznania, że kształtują one prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają ich interesy. Podniósł, że norma prawna wynikająca z § 17 umowy świadczy o tym, że brak było jakiegokolwiek arbitralności Banku w ustalaniu kursów walut, mających zastosowanie do przedmiotowej umowy, a cały mechanizm został szczegółowo opisany w umowie i zaakceptowany przez powodów. Wskazał, że ewentualna abuzywność dotyczyć może wyłącznie odesłania do bankowych tabel kursowych, a nie całego mechanizmu indeksacji, co oznaczałoby, że w umowie pozostanie zapis: „Kusy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP” a wykreśleniu uległaby dalsza jego część: „minus marża kupna”. Dodał, że możliwe jest dalsze trwanie umowy bez zastosowania przepisów dyspozytywnych poprzez sięgnięcie do art. 65 § 1 k.c. i sięgnięcie do oficjalnego kursu urzędowego – kursu średniego publikowanego przez NBP. Zdaniem pozwanego Banku, podstawę dokonywania spłat po kursie średnim NBP stanowiły także art. 358 § 2 k.c. Strona pozwana podniosła także, iż po stronie powodów nie doszło do zubożenia oraz że zapłacone raty kapitałowo – odsetkowe do wysokości wypłaconego przez Bank kapitału nie podlegają zwrotowi, gdyż ich spłata odpowiada zasadom współżycia społecznego. Zakwestionował, że powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy, wskazując, że interes ten został skonsumowany przez wystąpienie z inny dalej idącym żądaniem – o świadczenie, w którym jedną z przesłanek jest ustalenie nieważności stosunku zobowiązaniowego, stanowiącego podstawę tego świadczenia (k. 117 – 147 – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie w dniu 03 września 2021 roku – bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie – powód wyjaśnił, że określona w umowie kwota prowizji objęta była kwotą kredytu i nie została uiszczona z odrębnych od kredytu środków. Podał, że kwota prowizji nie powinna być dodana do kwoty wpłat, wynikającej z zaświadczenia Banku. Powód wskazał, że suma wpłat dokonanych na rzecz Banku przez powodów w złotych polskich wynosi 148 467,94 zł. Pomimo tego oświadczenia, powodowie nie cofnęli pozwu ponad wskazana kwotę, a więc co do kwoty, stanowiącej prowizję za udzielenie kredytu, dwukrotnie ujętej w żądaniu zapłaty, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie. Pełnomocnik strony pozwanej również podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie (k. 226, k. 229 – 230 – protokół z rozprawy z dnia 03 września 2021 roku).

Sąd ustalił, co następuje:

We wniosku kredytowym z dnia 07 czerwca 2006 roku, wypełnionym na druku Banku, małżonkowie J. K. i M. K. zwrócili się do (...) Banku S.A. z siedzibą w G. o udzielenie im kredytu hipotecznego. Wskazali, że wnioskuje o kredyt w kwocie 499 000,00 PLN na zakup domu na rynku wtórny, na okres 30 lat. Podali, że wnioskuje o kredyt udzielany w PLN indeksowany, a spośród opcji „EURO”, „USD” i „CHF”, zaznaczyli kwadrat przy „CHF”. We wniosku wpisano, że kredyt miałby zostać objęty specjalnym programem kredytowym „Perspektywa / 3 kupony”.

W informacji o wnioskodawcach podali, że J. K. ma wykształcenie wyższe prawnicze i prowadzi działalność gospodarczą - kancelarię notarialną, zaś M. K. ma wykształcenie wyższe – historia sztuki i prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...).

(dowód: k. 152 – 155 – kserokopia wniosku kredytowego (...) Bank (...))

W dniu 29 czerwca 2006 roku J. K. i M. K. (dalej jako: „Kredytobiorca”) oraz (...) Bank S.A. z siedzibą w G. (dalej jako: „Bank”) zawarli Umowę kredytu nr (...) (dalej jako: „Umowa”).

Zgodnie z § 1 ust. 1 Umowy Bank udzielił Kredytobiorcy kredytu w kwocie 508 389,20 złotych polskich, indeksowanego kursem CHF na warunkach określonych w Umowie, a Kredytobiorca zobowiązał się do wykorzystania kredytu zgodnie z postanowieniami Umowy, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, w terminach oznaczonych w

Umowie oraz zapłaty Bankowi prowizji, opłat i innych należności wynikających z Umowy. Na kwotę kredytu składały się: kwota pozostawiona do dyspozycji kredytobiorców w wysokości 499 000,00 złotych polskich, przeznaczona na realizację celu określonego w ust. 2 oraz kwota należnej prowizji z tytułu udzielenia kredytu w wysokości 8 989,20 złotych polskich oraz koszty z tytułu opłaty sądowej należnej za wpis hipoteki opisanej w § 12 ust. 1 w wysokości 400,00 złotych polskich. W dniu wypłaty saldo miało być wyrażone w walucie, do której indeksowany był kredyt według kursu kupna waluty, do której indeksowany był kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane miało być dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany był kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA., opisanej szczegółowo w § 17.

W § 2 ust. 1 i 2 Umowy wskazano, że oprocentowanie kredytu na dzień sporządzenia Umowy wynosiło 4,300 % w skali roku i stanowiło ono sumę następujących pozycji: marży Banku niezmiennej w okresie trwania Umowy w wysokości 1,210 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3, opisanego szczegółowo w § 8 oraz 2 punktu procentowego do czasu określonego w ust. 2. Po przedstawieniu w Banku odpisu z księgi wieczystej dla każdej nieruchomości, opisanej w § 3 ust. 1, zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz Banku oraz prawa kredytobiorców do tych nieruchomości i niezawierającego niezakceptowanych przez Bank obciążeń, oprocentowanie kredytu miało zostać obniżone o 2 punkty procentowe.

W § 3 ust. 2 Umowy ustanowiono zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci: hipoteki kaucyjnej w złotych polskich do kwoty 555 089,26 złotych polskich wpisanej w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, położonej w miejscowości J. oraz hipoteki kaucyjnej w złotych polskich do kwoty 309 172,38 złotych polskich, wpisanej w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego, położonego w W.; weksla własnego in blanco wraz z deklaracją wekslową oraz cesji na rzecz Banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości.

W § 3 ust. 3 Umowy wskazano, że kredyt polega programowi kredytowemu Kredyt Perspektywa, którego warunki zostały zamieszczone w Umowie.

Zgodnie z § 7 ust. 2 Umowy wypłata wskazanej we wniosku o wypłatę kwoty kredytu miała być dokonana przelewem na wskazany w tym wniosku rachunek bankowy prowadzony w banku krajowym. Dzień dokonania przelewu kwoty kredytu miał być uważany za dzień wypłaty kredytu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich miała zostać przeliczona na walutę, do której indeksowany był kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank.

Stosownie do § 8 ust. 1 Umowy oprocentowanie kredytu było zmienne i miało ulegać zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakim nastąpiła wypłata kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3. W § 8 ust. 2 Umowy podano zasady zmiany indeksu L3.

Zgodnie z § 10 ust. 8 Umowy rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez Kredytobiorcę miało następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty do której był indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA., obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku.

W § 17 Umowy, zatytułowanym „Tabela Kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A.”, podano, w jaki sposób tworzona jest wymieniona Tabela kursów, wskazując, że:

1. do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku, obowiązujące w dniu dokonania transakcji;

2. kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna;
3. kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży;
4. do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży (...) Banku S.A.;
5. obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. (...)

W § 11 ust. 3 Umowy wskazano, że Kredytobiorca oświadczył, że postanowienia tej Umowy zostały z nim indywidualnie uzgodnione.

(dowód: k. 23 – 26v, k. 157 – 164 – kserokopia Umowy kredytu nr (...))

Powyższa Umowa została podpisana przez J. K. i M. K. w siedzibie kancelarii notarialnej, prowadzonej przez J. K.. Jej podpisanie poprzedzone zostało spotkaniem informacyjnym, które również odbyło się w siedzibie kancelarii notarialnej i na którym pracownik Banku odebrał od wnioskujących o kredyt informacje dotyczące ich potrzeb kredytowych oraz poinformował, że kredyt w CHF jest stabilny i będzie dla nich najkorzystniejszy. Postanowienia powyższej Umowy w zakresie dotyczącym mechanizmu indeksacji nie były z Kredytobiorcami negocjowane.

(dowód: k. 226 – 227 – zeznania powoda J. K.; k. 229 – zeznania powódki M. K.)

Przed zawarciem powyższej Umowy, J. K. zawarł inną umowę kredytu indeksowanego do CHF na zakup samochodu.

(dowód: k. 228 – zeznania powoda J. K.)

W wykonaniu Umowy kredytu z dnia 29 czerwca 2006 roku Bank wypłacił Kredytobiorcom w dniu 07 lipca 2006 roku kwotę 489 999,99 zł oraz pobrał z kwoty kredytu kwotę 9 389,21 zł tytułem kosztów kredytowych – stosując kurs 1 CHF = 2,4905 PLN.

(dowód: k. 39 – 47, k. 174 – 181 – zaświadczenie Banku)

Środki pieniężne pochodzące z kredytu zostały wykorzystane na zakup nieruchomości, zabudowanej domem mieszkalnym, w którym J. K. i M. K. mieszkają. Nieruchomość ta nie była nigdy wynajmowana. Nie była tam nigdy prowadzona działalność gospodarcza.

(dowód: k. 227– zeznania powoda J. K.; k. 229 – zeznania powódki M. K.)

W dniu 12 września 2011 roku Kredytobiorcy i Bank zawarli Aneks do Umowy kredytu nr (...). Zgodnie z jego postanowieniami m.in. umożliwiono Kredytobiorcom spłatę kredytu w walucie, do której indeksowany był kredyt oraz uregulowano sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży waluty.

(dowód: k. 35 – 37, k. 170 – 172 – kserokopia Aneksu do Umowy)

Od dnia 07 sierpnia 2006 roku do dnia 24 marca 2021 roku J. K. i M. K. wpłacili na rzecz Banku łącznie kwoty: 148 467,94 złotych i 74 447,04 CHF.

(dowód: k. 39 – 47, k. 174 – 181 – zaświadczenie Banku; k. 48 – 56 – potwierdzenia przelewów)

W dniu spłaty pierwszej raty kapitałowo – odsetkowej 07 sierpnia 2006 roku, kurs sprzedaży CHF ustalony przez Bank wyniósł 2,5513 PLN. Natomiast w dniu spłaty raty z dnia 24 marca 2021 roku kurs średni NBP wyniósł 4,1825 PLN.

(dowód: 39 – zaświadczenie Banku; k. 56 – potwierdzenie przelewu z dnia 24 marca 2021 roku; średni kurs z tabel kursowych NBP z 24 marca 2021 roku)

Bank (...) z siedzibą w G. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G..

Do czasu zamknięcia rozprawy Bank nie zapłacił Kredytobiorcom żądanych przez nich kwot.

(okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie wskazanych w jego opisie złożonych przez strony postępowania kserokopii dokumentów, związanych z zawarciem przedmiotowej Umowy o kredytu. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie podważały ich prawdziwości i autentyczności. Sąd nie miał podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej. Wobec tego, Sąd ocenił je jako wiarygodne.

Ustalenia faktyczne częściowo Sąd oparł także na zeznaniach powodów J. K. i M. K.. Wskazać należy, iż przesłuchanie stron jest de facto dowodem wyłącznie posiłkowym, tym niemniej w niektórych wypadkach może się on okazać dowodem wręcz kluczowym dla odtworzenia istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia okoliczności. W niniejszej sprawie powodowie zrelacjonowali przebieg zdarzeń związanych z zawarciem przedmiotowej Umowy w szczególności powód opisał, jakich informacji o produkcie udzielał mu pracownik Banku. Odnośnie zeznań powódki, Sąd nie dał im wiary jedynie w zakresie dotyczącym okoliczności, że w chwili zawierania Umowy nie prowadziła działalności gospodarczej (k. 229). Jak bowiem wynika z wniosku kredytowego, podpisanego przez oboje powodów, powódka od 03 stycznia 2006 roku prowadziła jednoosobową działalność gospodarczą pod nazwą (...) (k. 153).

Oceniając zeznania powodów, Sąd miał na uwadze, że są oni bezpośrednio zainteresowani korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Jednakże mając na uwadze treść ich zeznań oraz okoliczność, że w większości znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów, Sąd ocenił je co do zasady jako wiarygodne.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.).

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z opinii biegłego sądowego, zgłoszony w pkt 8 pozwu (k. 4); z dokumentów, wymienionych w pkt 3 lit. f) – g) odpowiedzi na pozew (k. 117v – 118); z opinii biegłych sądowych, zgłoszone w pkt 6 i 7 odpowiedzi na pozew (k. 118v); z zeznań świadka W. Z., zgłoszony w pkt 5 odpowiedzi na pozew (k. 118). Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie dowodu z zeznań świadka W. Z., Sąd miał na uwadze, iż nie brał on udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodami, a więc jego zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, zaś ustalenia te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Co do dowodu z pisemnego oświadczenia pracownika pozwanego Banku (...), to po pierwsze – dowodu z zeznań świadka nie można zastąpić dowodem z pisemnego oświadczenia, po drugie – okoliczności, które miałyby zostać wykazane tym dowodem nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W niniejszej sprawie irrelevantna dla jej rozstrzygnięcia była okoliczność, czy Bank posiadał jakieś wewnętrzne regulacje dotyczące zasad ustalania wysokości marży kupna i marży sprzedaży, skoro poza sporem było, że w przedmiotowej Umowie nie zostały zawarte postanowienia dotyczące zasad ich ustalania przez Bank. Nie miały także znaczenia stosowne przez Bank mechanizmy finansowe i sposoby zabezpieczenia ryzyka w związku z zawieraniem umów kredytu indeksowanego do CHF. Odnośnie zaś dowodów z opinii biegłych sądowych, zgłoszonych przez obie strony postępowania, to – wobec oceny przedmiotowej Umowy

dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tymi dowodami, nie miały także znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości w zakresie żądania ustalenia oraz w przeważającej części w zakresie żądania zapłaty.

Powodowie oparli sformułowane w pozwie żądania o zarzut nieważności Umowy kredytu, zawartej przez nich z poprzednikiem prawnym strony pozwanej (...) Bank S.A.

Na wstępie wskazać należy, iż do analizowanej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako (...)) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa o kredyt hipoteczny została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odniesiona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla

celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodom w walucie polskiej oraz Umowa przewidywała, że w takiej też walucie powodowie będą spłacać raty kapitałowo – odsetkowe, z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Przedmiotowa Umowa kredytu w § 1 ust. 1 przewidywała, że Bank udziela Kredytobiorcy kredytu w kwocie 508 389,20 złotych polskich, indeksowanego do CHF. Zgodnie ze zdaniem trzecim § 1 ust. 1 Umowy w dniu wypłaty saldo wyrażone było w walucie, do której indeksowany był kredyt według kursu kupna waluty, do której indeksowany był kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A, opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe miało być przeliczane dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany był kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17. Stosownie natomiast do § 10 ust. 8 Umowy rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez Kredytobiorcę miało następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty, do której był indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującej w dniu wpływu środków do Banku.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt był wypłacony w złotych polskich, indeksowany kursem innej waluty – CHF. Natomiast z walutą CHF powiązana była inna stopa referencyjna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR. Kwota wypłacona powodom w PLN zgodnie z Umową w dniu wypłaty kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującej w dniu wypłaty. Natomiast rozliczenie każdej wpłaty miało następować w oparciu o kurs sprzedaży CHF, podany w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A, obowiązującej w dniu wpływu środków do Banku.

Z powyższego wynika zatem, iż najpierw miała być wypłacona kwota w PLN i ta kwota następnie miała być przeliczona zgodnie z kursem CHF, a nie odwrotnie. Świadczy to o tym, że przedmiotowy kredyt nie był kredytem walutowym.

Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w Umowie. Zgodnie z § 12 ust. 1 Umowy na nieruchomości będącej przedmiotem kredytowania ustanowiona miała być na rzecz Banku hipoteka kaucyjna w złotych polskich do kwoty 555 089,26 złotych polskich oraz na innej nieruchomości ustanowiona miała być na rzecz Banku hipoteka kaucyjna w złotych polskich do kwoty 309 172,38 złotych polskich. Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Podkreślić należy, iż zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN. Stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, natomiast kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu, przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu sprzedaży CHF.

Zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku (tzw. „ustawy antyspreadowej”) dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie zobowiązania

kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany do waluty obcej przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do stwierdzenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant.

Samo wprowadzenie do Umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i 2 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwaną Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w tabelach kursowych, tworzonych przez Bank. W ocenie Sądu, wprowadzenie do przedmiotowej Umowy mechanizmu indeksacji opartego na odesłaniu do kursów walut ustalanych jednostronnie przez Bank w tabelach kursowych, narusza granice swobody umów, gdyż sprzeczne jest z naturą stosunku zobowiązaniowego. Przy czym – jak już wyżej wskazano – samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej Umowy, określające mechanizm indeksacji naruszają granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotą umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiami tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż w przedmiotowej Umowie kredytu strony wprawdzie określiły wzajemne świadczenia (w tym kwotę do wypłaty w PLN oraz oprocentowanie, w oparciu o które ustalona miała być kwota do spłaty), jednakże postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Tabelach kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej żadnymi postanowieniami umownymi zmiany wysokości świadczenia.

Zgodnie z § 1 ust. 1 Umowy kredyt indeksowany był kursem CHF, po przeliczeniu wypłacanej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF, podanym w Tabeli kursów, obowiązującej w dniu wypłaty. Stosownie natomiast do § 10 ust. 8 Umowy rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez Kredytobiorcę miało następować według kursu sprzedaży CHF, podanego w Tabeli kursów, obowiązującej w dniu wpływu środków do Banku. W § 17 ust. 2 Umowy wskazano, że kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna. Zgodnie zaś z § 17 ust. 3 Umowy kursy sprzedaży określone miały być jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. W § 17 ust. 4 Umowy podano, że do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży (...) Banku S.A. Stosownie do § 17 ust. 5 Umowy obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku określone są przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A.

Na podstawie powyższych postanowień umownych druga strona umowy – kredytobiorca nie mogła ustalić, jakimi kryteriami Bank kierował się, ustalając kursy waluty w tabeli kursowej. O ile pierwszy wskaźnik brany pod uwagę przy ustalaniu kursów waluty – tj. średnie kursy złotego do CHF ogłaszane w tabeli kursów średnich NBP – był obiektywny, bo niezależny od decyzji Banku, o tyle przy użyciu drugiego wskaźnika, tj. marży kupna i marży sprzedaży, Bank mógł w sposób dowolny i nieograniczony ustalać kursy waluty w tworzonych przez siebie tabelach kursowych. W Umowie nie wskazano, ile wynosi marża kupna i marża sprzedaży. Z Umowy nie wynikało także, aby była ona stała w całym okresie kredytowania. Skoro wyłącznie Bank mógł przez określenie wysokości marży kupna i marży sprzedaży wpływać na wysokość kursu waluty, będącego podstawą przeliczeń, to zasady ich ustalania powinny być określone w sposób obiektywny, przejrzysty i weryfikowalny dla drugiej strony umowy – kredytobiorcy. Natomiast w przedmiotowej Umowie w ogóle nie wskazano zasad, którymi Bank miałby kierować się, ustalając wysokość marży kupna i marży sprzedaży, będących podstawą ustalania kursów walut w tabelach kursowych Banku. Nie wskazano w niej w szczególności, czy istnieje jakaś górna granica tych wartości. Na podstawie postanowień umownych konsument nie mógł sam zweryfikować, czy kursy waluty ustalone zostały zgodnie z zasadami określonymi przez Bank, skoro Bank nie wskazał kryteriów ustalania wysokości marży kupna i marży sprzedaży. Przez brak określenia tych kryteriów Bank mógł ustalać kursy walut dowolnie i bez ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miało być zarówno saldo kredytu jak i wysokość rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez określenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w tabeli kursów kupna/sprzedaży mogła w sposób nieograniczony i dowolny dokonać zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie pozwany Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie Bankowi w ogóle zapewniono taką możliwość.

Reasumując powyższe – w ocenie Sądu, postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia przez określenie kursu waluty, będącego podstawą przeliczeń dokonywanych na podstawie Umowy – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., gdyż naruszają granice swobody umów.

W ocenie Sądu, sprzeczność z ustawą postanowień odsyłających do – tworzonych jednostronnie przez Bank – tabel kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji, gdyż bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy. Przy czym podkreślenia wymaga, iż postanowienia dotyczące marży kupna i marży sprzedaży, zawarte zostały w § 17 Umowy, a więc nie stanowiły postanowień odrębnych od przedmiotowej Umowy. Ponadto postanowienia dotyczące

odesłania do tabel kursów Banku i sposobu tworzenia tych tabel należało traktować jako całość tak jak zostały one sformułowane w Umowie.

Dodać również należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Tabel kursowych nie ma znaczenia dla oceny ważności tej Umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Skoro przedmiotowa Umowa niezgodna jest z ustawą, tj. z art. 353¹ k.c., to stwierdzić należy, iż wypełniona została dyspozycja art. 58 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu, brak jest zaś takich przepisów ustawy, którymi można by zastąpić postanowienia dotyczące indeksacji.

Stosownie zaś do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając powyższe na uwadze, ustalić należało, czy przedmiotowa Umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłaby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Powtórzyć przy tym należy, iż postanowienie umowne dotyczące sposobu tworzenia Tabeli kursów oraz odesłania do tej Tabeli należało traktować jako całość. Nie było możliwe ustalenie, że jedynie część tego postanowienia, dotycząca marży kupna i marży sprzedaży, jest nieważna, z tego względu, iż odesłanie do Tabeli kursów zostało objęte jednym postanowieniem umownym.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych, dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu ich sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powodów zarzuty dotyczące abuzywności postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie byłaby nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powodów. Przy czym – z niżej podanych względów – abuzywność ta prowadzi w konsekwencji do nieważności całej Umowy.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie w/w przesłanki określone w powołanym przepisie, pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli kursów Banku, za klauzule abuzywne.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że poprzednik prawny pozwanego Banku zawarł przedmiotową Umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.). Natomiast powodowie zawarli ją jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Wprawdzie powód w chwili zawierania Umowy wykonywał zawód notariusza i prowadził kancelarię notarialną, jednakże prowadził ją poza kredytowaną nieruchomością. Z dowodu w postaci wniosku kredytowego wynika, że również powódka w chwili zawierania Umowy prowadziła działalność gospodarczą, jednakże nie była ona prowadzona na kredytowanej nieruchomości. Z zeznań powodów – które Sąd ocenił jako wiarygodne – wynika, że kredyt miał być przeznaczony i faktycznie został przeznaczony na sfinansowanie zakupu nieruchomości, służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych. Nieruchomość ta nigdy nie była przez nich wynajmowana ani nie prowadzili na niej działalności gospodarczej (k. 227 – zeznania powoda, k. 229 – zeznania powódki). Dodać przy tym należy, iż dla oceny statusu powodów jako konsumentów nie miała znaczenia okoliczność, iż przed zawarciem przedmiotowej Umowy kredytowej, powód zawarł umowę kredytu indeksowanego do CHF na zakup samochodu.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące indeksacji. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy – obejmującej także § 11 ust. 4 Umowy, w którym wskazano, że Kredytobiorca oświadczył, że postanowienia tej Umowy zostały z nim indywidualnie uzgodnione – nie oznacza, że postanowienia te rzeczywiście zostały z nimi indywidualnie uzgodnione bądź że mieli realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż sporne postanowienia stanowią główny przedmiot umowy (por. m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku w sprawie V CSK 382/18 i w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/15 oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 marca 2019 roku w sprawie D. C-118/17 i w wyroku z 12 lutego 2014 roku w sprawie K. C.-26/13 oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19). W związku z tym ustalić należało, czy sformułowane zostały one w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu, postanowienia te nie spełniają tego kryterium. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie było bowiem możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu w CHF oraz kwoty spłaty w CHF bez odniesienia do Tabeli kursów, tworzonej jednostronnie przez Bank. Przy czym – o czym była już mowa wyżej – kryteria, w oparciu o które Bank ustalał kursy walut, nie zostały określone w jednoznaczny i weryfikowalny sposób ani też nie wskazano żadnych kryteriów co do górnej granicy kursów ustalanych jednostronnie przez Bank.

W w/w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako „TSUE”) w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodom przez poprzednika prawnego pozwanego Banku były wystarczające do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji.

Zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C-51/17 warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, co zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza zatem, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta. Ponadto w wyroku w sprawie C-609/16, wydanym w dniu 10 czerwca 2021 roku, TSUE potwierdził wyrażane już we wcześniejszych wyrokach stanowisko, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawęzić do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym. Ponieważ ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażania warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem, a więc wymóg przejrzystości ustanowiony w tej dyrektywie, musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok z dnia 03 marca 2020 roku w sprawie C#125/18).

Wskazać należy, że Sąd Apelacyjny w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby poprzednik prawny strony pozwanej sprostał powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciężący na nim obowiązek informacyjny, przedstawił w rzetelny sposób informację o tym, że mogą wystąpić znaczne wahania kursu waluty indeksacji, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej. Nie przedstawiono w szczególności powodom – którzy nie uzyskiwali dochodów w walucie, do której kredyt indeksowano – symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Nie przedstawiono im także – znanych przecież przez Bank – wahań kursu CHF z ostatnich kilku lat przed zawarciem Umowy. Przy czym wskazać należy, iż ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła żadnego dowodu na wykazanie faktu wywiązania się z obowiązku informacyjnego wobec powodów. Nie można uznać, że powodowie w oparciu o przedstawione im informacje mogli zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskali od Banku informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty indeksacji.

Gdyby powodom rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to założyć można, iż nie zdecydowałoby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną – konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (por. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2019 roku w sprawie IV CSK 309/18).

Wobec uznania, że kwestionowane postanowienia umowne odnosiły się do świadczenia głównego i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, możliwe było przejście do badania kolejnych przesłanek z art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób spreczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Przez rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie

w wyroku z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19). Ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 125/15 i z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17).

Sąd orzekający w niniejszym składzie w pełni podziela ugruntowany już w orzecznictwie pogląd, iż niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17). Ponadto niewątpliwie dobre obyczaje narusza także całkowite i nieograniczone obciążenie konsumenta ryzykiem zmiany kursu walut (tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20). Wskazać przy tym należy, iż w niniejszej sprawie w dniu spłaty pierwszej raty kredytu, a więc 07 sierpnia 2006 roku, kurs sprzedaży CHF ustalony przez Bank wynosił 2,5513 PLN, natomiast w dniu spłaty raty z 24 marca 2021 roku – kurs średni NBP wynosił 4,1825 PLN, a więc wzrósł o ponad połowę.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut w Tabeli kursów były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

W tym miejscu wskazać również należy, iż strony zawarły sporządzony w dniu 12 września 2011 roku Aneks do Umowy. W jego § 2 zawarto postanowienia dotyczące sposobu ustalania kursów kupna i sprzedaży waluty indeksacji, podając że ustalane są one na podstawie ostatniego średniego kursu waluty, natomiast odnośnie kursów wypłaty i spłaty podano, że marża Banku, w oparciu o którą są ustalane, nie może przekroczyć poziomu 8% kursu rynkowego. W § 2 ust. 7 wskazano, że Kredytobiorca oświadczył, że znane jest mu ryzyko wynikające ze zmian kursowych, w szczególności możliwość wystąpienia niedopłaty w sytuacji wzrostu kursu po zleceniu przelewu. Wprowadzenie powyższych zmian w Umowie nie spowodowało jednak sanowania postanowień abuzywnych w niej zawartych. Zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 29 kwietnia 2021 roku, wydanym w sprawie C-19/20, sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, kiedy konsument wyraził wolną i świadomą zgodę na zmianę nieuczciwego warunku i na rezygnację z ochrony przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. Natomiast w niniejszej sprawie powodowie takiej zgody nie wyrazili, wręcz przeciwnie – wnosząc pozew, w którym powołali się na nieważność umowy kredytowej oraz na abuzywność postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji – domagali się objęcia ich w/w ochroną.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18, TSUE wskazał, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, sąd może przyjąć zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Natomiast w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 TSUE wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień, dotyczących mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli kursów, przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Wobec powyższego, ustalić należało, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne (§ 1 ust. 1, § 10 ust. 8 Umowy i § 17) i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

W pierwszej kolejności powtórzyć należy, iż opisywana wyżej klauzula indeksacyjna stanowi element określający główne świadczenie stron umowy kredytu indeksowanego. Wobec tego, stwierdzić należy, iż usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, umowę należy uznać za nieważną.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. powołany już wyżej wyrok TSUE w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Doprowadziłoby to bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących indeksacji, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w walucie obcej a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Ponadto Sąd miał na uwadze stanowisko, wyrażone przez TSUE w wyroku z dnia z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20, w której stroną postępowania był pozwany Bank (...) S.A. W wyroku tym TSUE wskazał, że przepisy dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, żeby uznany za nieuczciwy warunek został częściowo utrzymany w mocy poprzez usunięcie elementów przesądzających o jego nieuczciwym charakterze, w przypadku gdyby to usunięcie sprowadzało się do mającej wpływ na istotę tych warunków zmiany ich treści (wyrok z dnia 26 marca 2019 roku, A. B. i B., C#70/17 i C#179/17, EU:C:2019:250, pkt 64). TSUE wskazał, że jedynie gdyby element klauzuli indeksacyjnej rozpatrywanego w postępowaniu głównym kredytu hipotecznego dotyczący marży Banku (...) stanowił zobowiązanie umowne odrębne od innych postanowień umownych, które mogłyby być przedmiotem zindywidualizowanego badania jego nieuczciwego charakteru, sąd krajowy mógłby go usunąć.

W ocenie Sądu, kwestionowanych postanowień dotyczących klauzuli indeksacyjnej nie można „szatkować”, nie można ich dzielić. Postanowienia klauzuli indeksacyjnej w zakresie dotyczącym marży kupna i marży sprzedaży Banku nie stanowiły zobowiązania odrębnego od innych postanowień umownych. Kwestionowane postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji mogą zatem bądź obowiązywać w całości – w razie ich zaakceptowania przez konsumenta

– bądź w razie braku zgody konsumenta podlegają one eliminacji, ale także w całości. W ocenie Sądu, nie jest dopuszczalne zniekształcenie klauzuli indeksacyjnej, zawartej w Umowie, poprzez pozostawienie jedynie jej części tj. odesłania do średniego kursu złotego do waluty indeksacji ogłoszonego w tabeli kursów średnich NPB, oraz wyeliminowanie pozostałej jej części, odnoszącej się do marży kupna i marży sprzedaży.

Skoro zatem w niniejszej sprawie powodowie nie wyrazili zgody na dalsze trwanie Umowy z kwestionowanymi postanowieniami umownymi, to klauzule te należało wyeliminować w całości z Umowy. Konsekwencją tego jest – jak już wyżej wskazano – upadek całej Umowy.

Niezależnie zatem od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną na skutek sprzeczności postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji z art. 353¹ k.c. czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności tych postanowień (prowadzącej w konsekwencji do nieważności Umowy), rozstrzygnięcie co do żądań powodów byłoby identyczne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uwzględnił żądanie powodów o ustalenie z tym, że – kierując się argumentami, przedstawionymi przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 06 listopada 2015 roku w sprawie II CSK 56/15 – Sąd dokonał jego modyfikacji, zgodnej z art. 189 k.p.c. oraz z art. 321 k.p.c., ustalając nieistnienie pomiędzy stronami postępowania stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy kredytu z dnia 29 września 2006 roku.

W uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Sąd Najwyższy wskazał, iż żądanie stwierdzenia nieważności czynności prawnej należy kwalifikować w drodze jego wykładni jako zmierzające do ustalenia – w myśl art. 189 k.p.c. – nieistnienia stosunku prawnego, który miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej (umowy) - jako jego podstawę faktyczną.

Niewątpliwie głównym celem, jaki powodowie w niniejszej sprawie chcieli osiągnąć, było wyeliminowanie Umowy zawartej z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku z obrotu prawnego, a więc doprowadzenie do sytuacji, w której przestaje ona istnieć ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Wobec powyższego, dokonanie modyfikacji co do żądania ustalenia – jak w pkt I sentencji wyroku – było zgodne zarówno z art. 189 k.p.c. jak i nie stanowiło wyrokowania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem lub ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.).

W ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powodowie nie mieli interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma charakter przepisu materialnoprawnego, gdyż stanowi podstawę prawną powództw o ustalenie stosunku prawnego oraz o ustalenie prawa, i to zarówno ustalenie pozytywne, jak i negatywne. Przedmiotem ustalenia w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. mogą być prawa i stosunki prawne, dla ustalenia których właściwa jest droga procesu cywilnego (np. ustalenie nieważności umowy, ugody sądowej, testamentu). Przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie jest interes prawny, rozumiany jako potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, którą może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10, Lex nr 932343).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Interes prawny zachodzi zatem nie tylko wtedy, gdy dotyczy obecnych stosunków prawnych i praw, ale dotyczy także przyszłych lub prawdopodobnych stosunków prawnych. Może on wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i z konieczności zapobieżenia temu zagrożeniu. Powództwo oparte na art. 189 k.p.c. musi być zatem celowe, bo ma spełniać realną funkcję prawną. Ocena istnienia interesu prawnego musi uwzględniać to, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do danego stosunku prawnego i czy definitywnie zakończy spór na wszystkich płaszczyznach

tego stosunku lub mu zapobiegnie, a więc czy sytuacja powoda zostanie jednoznacznie określona. Interes prawny wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda musi być analizowany przy uwzględnieniu, czy w razie wyroku negatywnego może on osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej drodze, za pomocą wniesienia powództwa na innej podstawie prawnej. Interes prawny musi być wykazany przez konkretny podmiot w jego konkretnej sytuacji prawnej, a obiektywne są jedynie kryteria stanowiące podstawę oceny istnienia interesu prawnego, takie same dla wszystkich podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym. Brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona, bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnej, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres (roszczenia dodatkowe zgłoszone przez powoda) nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wynikać z tego stosunku w przyszłości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, Lex nr 2583325).

Powodowie mają zatem interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnęłoby w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończy bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy, nie rozstrzygnie zaś co do zasadności lub niezasadności żądań Banku co do niezapłaconych jeszcze rat kredytu. Jedynie zatem ustalenie, czy strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powodów. Rozstrzygnie kwestię podstawową, tj. czy powodów wiąże z pozwanym Bankiem Umowa kredytu, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powodowie nadal są zobowiązani wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy. W ocenie Sądu, ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy, orzeczeniem Sądu stanowić będzie także podstawę dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami.

Zważywszy na powyższe, Sąd orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

Wobec ustalenia, że stosunek prawny wynikający z przedmiotowej Umowy kredytowej nie istnieje, strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy.

Co do zasady uzasadnione było zatem żądanie powodów zasądzenia od strony pozwanej kwot stanowiących sumę wpłat dokonanych przez nich na rzecz Banku na podstawie tej Umowy

Podstawę prawną powyższego żądania powodów stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Skoro – jak wyżej ustalono – przedmiotowa Umowa jest nieważna, a więc nie istnieje stosunek zobowiązaniowy, to strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na jej podstawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20). Wskazać należy, iż zgodnie z uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21 jeżeli bez skutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.).

Z dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności z zaświadczenia Banku oraz z potwierdzeń dokonanych przez powodów przelewów wynika, że od chwili uruchomienia kredytu do marca 2021 roku powodowie wpłacili łącznie na rzecz Banku kwoty 148 467,94 zł oraz 74 447,04 CHF. Wskazać należy, iż strona pozwana w piśmie procesowym z dnia 16 lipca 2021 roku przyznała, że wpłaty dokonane przez powodów w w/w okresie wyniosły łącznie 148 467,92 zł oraz 74 447,04 CHF, a więc podała kwoty o 2 grosze niższą od wyliczeń dokonanych przez Sąd na podstawie w/w dowodów (k. 207). Ponadto na rozprawie w dniu 03 września 2021 roku powodowie wskazali, że kwoty wpłat dokonanych przez nich na rzecz Banku do marca 2021 roku wynosiły 148 467,94 zł oraz 74 447,04 CHF, podając że w wyliczeniach załączonych do pozwu błędnie doliczyli do kwoty spłat, wynikającej z zaświadczenia Banku, także prowizję, mylnie przyjmując, że zapłacili ją ze środków nie pochodzących z kredytu (k. 226). Przy czym, pomimo powyższego oświadczenia, powodowie nie cofnęli pozwu ponad kwotę 148 467,94 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd zasądził od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwoty 148 467,94 zł i 74 447,04 CHF, w pozostałym zakresie oddalając powództwo (pkt II i III sentencji wyroku).

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. W niniejszej sprawie powodowie przed wniesieniem pozwu nie wezwali strony pozwanej do zapłaty. Wobec tego, uznać należało, iż pozew w niniejszej sprawie stanowił wezwanie do zapłaty. Odpis pozwu został doręczony stronie pozwanej w dniu 23 kwietnia 2021 roku. Mając na uwadze, iż stosownie do treści art. 455 k.c. świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie, Sąd uzna, iż tygodniowy termin był wystarczający, aby strona pozwana zapoznała się z żądaniem powodów i w razie uznania go za zasadne w tym terminie spełniła ich roszczenie. Od ósmego dnia po doręczeniu odpisu pozwu strona pozwana pozostaje zatem w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia. Mając to na uwadze, Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot wskazanych w pkt II sentencji wyroku od dnia 01 maja 2021 roku do dnia zapłaty, zaś w pozostałym zakresie oddalił żądanie odsetkowe.

O kosztach postępowania (pkt IV sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, uznając, że powodowie ulegli tylko w nieznaczącej części swego żądania (co do 2%). Na zasądzoną od strony pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwotę 11 817 zł składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokości 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów, będącego radcą prawnym, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1804) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa substytucyjnego w wysokości 17 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)